

1980

Gemeentebestuur Zemst

adres: De Griet 1, 1980 Zemst
telefoon: 015/61 88 90
fax: 015/62 71 77
e-mail: milieu@zemst.be
url: www.zemst.be

Korte landschapsbeschrijving

Regio: Groene Gordel – Brabantse Kouters
Deelgemeenten: Zemst, Epepegem, Zemst-Laar, Hofstade, Elewijt, Weerde
Oppervlakte: 42,83 km²
Oppervlakteverdeling:
– Landbouwgronden: 55,52%
– Bossen: 7,78%
– Bebouwde gronden: 30,62%
– Andere: 6,08%

De ruimtelijke structuur van Zemst en omgeving wordt beïnvloed door de aanwezigheid van de Zenne en de Barebeek die beiden in een wijde boog maar grosso modo noord-zuid de gemeente doorstromen. Ook de kleinere beken lopen nagenoeg noord-zuid om dan loodrecht in de Zenne of de Dijle uit te monden. Het stroomgebied van de Zenne scheidt twee streken van elkaar: ten westen zandlemig Binnen-Vlaanderen, ten oosten zandig Binnen-Vlaanderen.

In het centrale deel van de gemeente bevinden zich naast de waterlopen nog een reeks zware infrastructuren die eveneens alle in noord-zuid richting gelegen zijn. De aanwezige uitgegraven plassen zijn niet valleibegeleidend. Ze situeren zich op de zandige of zandlemige opduikingen.

De bestaande structuur van natuur en landschap in Zemst wordt gedragen door de valleien van de Zenne, de Barebeek en in mindere mate de Kesterbeek die dominant in het landschap aanwezig zijn en waaraan de meeste waterrijke gronden, bosgehelen

1980

en kasteelparken aansluiten. Daarnaast valt het versnipperd voorkomen van natuurgebiedjes en bossen temidden van het uitgestrekte landbouwgebied en tussen de veelheid aan infrastructuren op.

De bossen in de omgeving van het kasteel Relegem en 't Steen, langs de Leibeeek in Zemst en het Broek accentueren de Zenne-, en Barebeekvalleien. Kattemeuterbos, Kollintenbos en Wormelaarbos zijn geënt op de Laar-, Kester- en Molenbeek. De naaldbossen van Hofstade en Schiplaken zijn aangelegd op de zandige gronden in het oosten van de gemeente. Kasteelparken liggen vaak op de rand van de Zennevallei.

Belangrijke habitats en landschapstructuren

(Deels gewijzigd naar: De Saeger, S., Delafaille, S., Heirman, J. & Paelinckx, D., 2000. BWK; versie 2, kaartblad 23. Instituut voor Natuurbehoud. Brussel.)

Vochtige graslanden vormen nog altijd een belangrijk aandeel van het resterende valleibiotoop van de Zenne. Meestal zijn het eerder soortenarme cultuurgraslanden. Graslanden die zich slecht leenden voor intensivering, zijn inmiddels met Populieren beplant. In dit noordelijk deel van de Zennevallei zijn er naast populierenaanplanten ook soortenarme cultuurgraslanden. Fraaie graslanden (o.a. dotterbloemgraslanden) met bomenrijen vindt men tussen de dorpskern Zemst en het kasteel van Relegem. Bij het kasteel van Relegem is Gewone esdoorn abundant, in de kruidlaag braam, begeleid door o.a. Gewone salomonszegel, IJle zegge, Brede stekelvaren, Wijfjesvaren, Bleeksporig bosviooltje, Bosbies, Ruwe smele, en verder soorten die ook in de aanpalende populierenaanplanten voorkomen. Het bosje bij toponiem "Donk" ten noorden van het Kasteel van Relegem bestond reeds ten tijde van DE FERRARIS. De boomlaag bevat overvloedig Gewone esdoorn en de kruidlaag plaatselijk veel voorjaarsflora.

In het Zenne-alluvium rondom Weerde is een deel van de voormalige vochtige graslanden in populierenaanplanten omgezet. De mooiste graslanden liggen langs de Hondsliebeek, ten oosten van Weerde. Het op de Biologische Waarderingkaart (BWK) als "hc" gekarteerde perceel is geen dotterbloemhooiland zoals we deze meestal kennen. Het perceel vormt een van de laatste groeiplaatsen van Grote pimpernel in Vlaanderen. Andere planten die op dit perceel en de omgevende graslanden groeien zijn Knolsteenbreek en Margriet. Een mooie houtkant met o.a. Sleedoorn groeit langs de beek. Een schrale, grazige vegetatie met ondermeer Pijpenstrootje, Struikheide en Sint-Janskruid bevindt zich tussen de bomen van de boomkwekerij gelegen tussen de Oude Zenne en de E19.

Bij het Steen te Elewijt valt de dominantie van Beuk op. Onmiddellijk ten westen van de spoorlijn Brussel-Antwerpen ligt nabij de dorpskern van Epepegem een als mesotroof elzenbos gekarteerd hakhoutperceel met Zwarte els en Zomereik.

Voor het uitvoeren van werken aan de Zennedijken waren deze dijken plaatselijk interessant door het voorkomen van vegetaties verwant met mesofiele hooilanden (glanshaverhooilanden) en door struikbegroeiing. Ook meer voedselarme graslanden met o.a. Schapezuring, Sint-Janskruid en Gewoon duizendblad kwamen voor. Relicten zijn nu nog steeds aanwezig (vooral in het noordelijk deel van de Zenne op het grondgebied van de gemeente).

Het uitzicht in het Nelebroek wordt bepaald door afgesneden Zennemeanders, grasland, oude hagen en knobomen. De Dorent bestaat vooral uit graasweiden met plaatselijk knobomen en nog prachtige hagen. In de oude meanders zijn nog enkele vrij zeldzame waterplanten aanwezig.

In het Domein Hofstade bevinden zich eikenberkenbossen. Het naaldhout is beperkt tot Grove den. In de boom- en struiklaag komen Amerikaanse eik, Gewone esdoorn, Gewone vlier, Hazelaar, rhododendron, Robinia, Ruwe berk, Amerikaanse vogelkers en Zwarte els frequent voor. In gedeelten met een goede bosontwikkeling

is Zomereik overvloedig aanwezig. In het noordelijke punt van het domein ligt een zone gedegradeerde heide met dominantie van Bochtige smele en Valse salie en vrij veel opslag van o.a. Ruwe berk, Zomereik en Amerikaanse vogelkers. Op het domein is er ook een grote oppervlakte aan open water. Water- en oevervegetatie zijn, op het plaatselijk abundant voorkomen van waterpest na, weinig ontwikkeld. De stroken tussen de verschillende plassen zijn bebost met o.a. veel Robinia, waartussen plaatselijk nogal wat Ruwe berk is opgeslagen. Op de podzolbodems in de omgeving van het Domein Hofstade liggen een aantal voedselarme bossen, drogere eiken-berkenbossen zowel als nattere elzenbossen. In de als mesotroof elzenbroek gekarteerde natte bossen is vrijwel overal populier aangeplant. Vermoedelijk gaat het om bossen die vroeger schraler waren. Betrekkelijk soortenrijke en iets schralere grasweiden, komen voor tussen Domein Hofstade en het kanaal Leuven-Rumst.

In de omgeving van het kasteel van Schiplaken werd veel naaldhout (Grove den, Gewone douglasspar, Fijnspar) aangeplant. Een droge oude zandwinning ter hoogte van toponiem Zijpen (ten westen van Schiplakenbos), werd met Grove den beplant en evolueerde tot een ijl eiken-berkenbos. Rond de vijver van Terlinden (aan het Schiplakenbos) is op arme zandgrond een mooie pioniers- en ruigtekruidenvegetatie tot ontwikkeling gekomen. De ruigte neemt meer en meer een struweelkarakter aan.

Ongeveer de helft van het Bos van Aa bestaat uit open water. Deze waters zijn meestal diep, met hoge, steil aflopende oevers. Verlandingsvegetaties zijn sporadisch aanwezig. In de resterende helft van het Bos van Aa werd een mozaïek van opspuitingen en afgravingen aangetroffen.

Ten oosten van het bos van Aa ligt het Kollintenbos, een bijna volledig met populier beplant essen-olmenbos.

Lokaal zijn de milieu-omstandigheden droger en zuurder en geschikt voor Ruwe berk, Wilde lijsterbes, Ratelpopulier en in de kruidlaag braam en Lelietje-vandalen. Ten oosten paalt aan dit complex een perceel verruigd vochtig grasland. Een aantal vochtige grasweiden in de omgeving werden als soortenrijk grasland gekarteerd.

Langs de Kesterbeek, ten zuiden van toponiem Lareveld, komen enkele oude plassen voor met o.a. Waterviolier, Waterranonkel, Grote egelskop, Witte waterlelie,... omringd door Zwarte els en Schietwilg. De plassen herbergen verschillende soorten amfibieën waaronder de zeldzame Kamsalamander. In het omringende grasland kwamen vroeger Beemdkamgras, Valse voszegge, Pinksterbloem, Watermunt, Lidrus, Gewone waterbies en Tweerijige zegge voor. Dit dotterbloemhooiland werd omgezet in een grasweide waarin Echte koekoeksbloem, Pinksterbloem en Gewoon reukgras de relicten vormen. De naburige bosjes bestaan uit populierenaanplanten of uit gemengd loofhout. In de rand van een vergraven bosje ter hoogte van Wormelaar bevinden zich Valse salie en Hengel. Net ten zuiden hiervan bevindt zich het deels met populier, deels met gemengd loofhout, Zomereik, Amerikaanse eik, Beuk, Robinia, Ruwe berk en Haagbeuk beplante Dalemansbos. Mede door de aanwezigheid van een grote vijver met aanpalend verruigd grasland heeft het bos het uitzicht van een kasteelpark gekregen. Hoewel het volgens de kaart van "De Ferraris" uit de 18de eeuw grotendeels om oud bos zou gaan is de kruidlaag eerder arm.

Een vochtig soortenrijk grasland, voordien een dotterbloemhooiland, komt voor ten noorden van het Schaliënhof te Zemst-Bos. Echte koekoeksbloem komt sporadisch voor naast o.a. Pinksterbloem, Scherpe boterbloem en Gewoon reukgras. Binnen en rondom het perceel strekken zich mooie poelen uit met een abundantie van Waterviolier.

1980

4

